

sancti erant ut Dei Spiritus per eos sua mysteria loqueretur, etc., usque ad de Domino quantum ad exitum mortis.

VERS. 11. — *Sufferentiam Job.* Non dicit : *finem Job*, cui temporalia sunt restituta, sed *sufferentiam Job*. Et *finem Domini*, quia ad patiendum exemplo Job invitat, et tamen non ut temporalia recipiant, sicut Job vetus homo, sed æterna sicut Christus novus homo.

Et finem Domini. (BED.) Audistis lectione, vidistis oculis in cruce longaminiter patientem, sed et gloriam resurrectionis et ascensionis Evangelica prædicatione didicistis.

VERS. 13. — *Oret.* Ne murmuret, nec judicia Dei vituperet, sed ad Ecclesiam currat flexis genibus, ut Deus consolationem mittat.

VERS. 15. — *Et si in peccatis.* (BED.) Multi propter peccata etiam corporis plectuntur morte, etc., usque ad unde recte subditur : *Confitemini*, etc.

VERS. 17. — *Oratione oravit.* Astruit exemplo quantum valeat justî deprecatio assidua cum Elias tantum

una oratione orando tam longo tempore continuerit cœlos, terris imbres averterit, fructus mortalibus negaverit.

Et rursum. (BED.) Ubi Elias tempus perspexit, etc., usque ad quid ergo multi fideles multis orationibus?

VERS. 19. — *Si quis ex vobis.* Ostensa efficacia orationis, ostendit quanti sit meriti pro fratribus orare, et ad sospitalem revocare, ut qui in superiori parte a lingua nostra malignam et otiosam locutionem removit, in fine Epistolæ quid loqui debeamus, ostenderet. Oremus, et psallamus, quoties adversis pulsamur, peccata confiteamur, pro invicem oremus ut salvemur : pro salute proximorum non solum temporali, sed potius æternâ. Si enim magnæ mercedis est a morte eripere corpus quandoque moriturum, quanti meriti est a morte animam liberare in cœlesti patria sine fine victuram?

VERS. 21. — *Salvabit.* Quidam codices habent : *Salvabit animam suam a morte.* Et vere qui errantem corrigit, per hoc ampliora gaudia vitæ cœlestis sibi conquirit

EPISTOLA I B. PETRI.

ARGUMENTUM.

Discipulos Salvatoris invicti, toto orbe diffusos et peregrinos in hoc sæculo monstrat, et præteritæ vitæ penitere suadet et in novam vitam proficere, tota cum sollicitudine exhortatur Simon Petrus, filius Jonæ, provinciæ Galicæ, vico Bethsaida, frater Andræ apostoli.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Advenis.* (BED.) Advenæ Latine, Græce proselyti, etc., usque ad habentes : *Charissimi, obsecro vos tanquam advenas et peregrinos.*

Dispersionis. Anno ascensionis mortuus est Stephanus, et multi timore dispersi. *Pontii.* Omnes hæ provinciæ Græcorum sunt in Asia, sed est et alia Bithynia in Europa : de qua illi qui in Asia sunt Bithynii originem habuerunt. Illa autem quæ in Asia est Bithynia, major Phrygia vocatur, quæ Hieronimo a Galatia determinatur.

VERS. 2. — *Gratia.* Sine gratia Christi, ad pacem reconciliationis ejus nunquam venit, nihil pacillum nisi per gratiam ejus habere valeamus. *Et pax multiplicetur.* Id est nulla adversitas retrahat vos a laudibus Dei, omnis tribulatio invitet vos ad laudem, quia omnia ad felicitatem multiplicantur : ut quod bene cœpistis, perfecte compleatis.

VERS. 3. — *Régeneravit.* (BED.) Cum nostris meritis generati essemus ad mortem, etc., usque ad ut per mundiciam sitis cœli et sedes Dei.

VERS. 4. — *Incorruptibilem.* Naturaliter non est anima incorruptibilis, sed gratia Dei per fidem et justiciam ad intellectum perficitur incorruptibilis. *In vobis.* Qui dedit vobis credentibus potestatem filios Dei fieri, posuit in vobis illam perseverantiam,

per quam hæreditatem in cœlis accipiatis, quia qui non servaverit disciplinam Patris non meretur hæreditatem ejus.

VERS. 5. — *In virtute.* Nullus suæ libertatis potentia custodiri valet in bonis, nisi ille perficiat a quo initium bonæ actionis habetis. Laborate de fide per fidem, venturi in salutem æternam, quæ etiam modo non apparet, tamen parata est revelari, si nos fuerinus parati.

VERS. 6. — *Nunc, si oportet.* Si, id est quamvis oporteat. Vel, si oportet contristari, non deficiamus.

VERS. 7. — *Ut probatio, etc., in laudem.* Cum iudex laudans vestram fidem, dicet : *Et dedistis mihi manducare, etc.* (Math. xxv).

Pretiosior auro. (BED.) Patientia sanctorum auro comparatur, etc., usque ad unde et subjungit : *Inveniat, etc.*

VERS. 8. — *In laudem.* Ut laudabiles et gloriosi sitis per constantiam in revelatione, id est in die judicii, quando revelabitur quam magnæ potentis sit Deus. *Et honorem,* ut dicatur vobis : *Venite, benedicti Patris mei.* (Math. xxv).

VERS. 9. — *Salutem animarum.* Hæc salus vobis est amanda, quia de hac salute multum exquisierunt, quando vel quo ordine salus æterna mandu adveniret; unde dicitur : *Multi prophetae et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt.* (Math. xiii).

VERS. 10. — *Prophetaverunt.* Palam hominibus loquendo et exponendo ea quæ in occulto internæ contemplationis ipsi cognoverant.

VERS. 11. — *In quod vel, etc.* Quod tempus, id

est quo anno, vel sub quo principe. Quale, bellicosum vel pacificum, vel quo ordine, per partum virginis, vel quo alio modo. *Spiritus Christi*. Archangelos et propinquos, vocat spiritus, per quos operatur Dominus, quia Christo sunt subjecti. *Posteriores glorias*. Duæ sunt glorificationes Domini secundum suscepti hominis formam. Una qua resurrexit a mortuis, et alia qua ascendit in cælum ante oculos apostolorum. Restat tertia, et ipsa erit in conspectu hominum, cum in majestate venerit ut reddat cuique secundum opera sua.

VERS. 12. — *Vobis autem ministrabant*. Hoc ideo dicit ut moneat illos curam gerere salutis oblatæ, quam sic amaverunt priores sancti.

Spiritu sancto. (BEDA.) Spiritus in prophetis, spiritus in apostolis, ita apparet, quod prophetæ et apostoli eandem salutem nuntient. Illi venturam, isti impletam. Una itaque Ecclesia, cujus pars præcessit adventum Christi, pars sequitur.

VERS. 13. — *Propter quod*. Quia tanta gratia vobis est promissa, ut revelate videatis illam quam nunc vident angeli, tanto amplius digni esse curate, ut eam percipere valeatis. *Sperate*. Securi expectate mente, et corpore casti. Nam qui Domino se placere non novit, merito spe honorum carens, ne citius adveniat, metuit.

VERS. 14. — *Filii*. Et secure possitis expectare, sitis filii obedientes Patri corripienti.

VERS. 15. — *Sanctum*. Id est sanctificatum et sanctificantem vos ut in omni conversatione sitis sancti : unde : *Estote et vos perfecti*, etc.

VERS. 17. — *In timore*, etc. (HIER.) Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus operior cum tremore reddere novissimum quadrantem. Et tempus quo mihi dicatur, Hieronymus, veni foras.

Incolatus vestri. Ut possitis esse sancti, habete conversationem vestram in timore, tempore vestri incolatus quandiu in hujus mundi exsilio estis. *Beatus enim qui semper est paridus*, hoc dico si Deum invocatis, quasi dicat : Non vere Deum invocatis, nisi solliciti et timidi sitis.

VERS. 19. — *Sed pretioso sanguine*. Ordo litteræ est : sed pretioso sanguine Christi, quasi agni incontaminati et immaculati. Hic tangit leviticæ et sacerdotes celebrationes. Significat autem animam mundam per justitiam quæ offertur Deo.

CAPUT II.

VERS. 1. — *Deponentes igitur omnem malitiam*. Quid est malitia? nisi nocendi amor? Quid dolus? nisi aliud agere, aliud simulare? Quid adulatio? nisi fallaci laude, seductio? Quid invidia? nisi odium felicitatis alienæ? Quid detractio? nisi mordacior quam veracior reprehensio? Malitia malo delectatur alieno. Dolus duplicat cor. Adulatio linguam. Detractio vulnerat famam.

VERS. 2. — *Sicut modo geniti*. (BEDA.) Quia sic renati estis, et filii æterni facti, tales estote per stu-

diu bonæ conversationis, quales sunt infantes recenter nati per naturam ætatis.

Rationabile. Estote infantes per malitiam remotam, rationabiles tamen per sapientiam : nec ratio, aliqua ad versutias sæculi vos trahat, sed sine dolo sitis ; unde : *Estote prudentes sicut serpentes* (Matth. x), etc.

Lac concupiscite. (BEDA.) Tangit illos qui ad audientas sacras lectiones fastidiosi adveniunt, ignari illius sitis et esurici, de qua Dominus ait : *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam* (Matth. v). Ideoque tardius ad perfecta salutis incrementa perveniunt, quo possint solido cibo verbi refici, id est, arcana cognoscere divina, vel majora facere bona. *Ut in eo crescatis*. Ut etiam bene discendo, per sacra Dominicæ incarnationis perveniatis ad contemplationem divinæ majestatis.

VERS. 5. — *Si tamen gustastis*. (ID.) Hoc pacto purgata cordis malitia, vitalem Christi alimoniam concupiscite, si, quanta sit divina dulcedo, sapitis. Nam qui nihil de ejus dulcedine gustat, non est mirum si hunc terrestribus desideriis sordidare non evitat.

VERS. 5. — *Tanquam lapides rivi*. Per infidelitatem quidem duri et insensibiles, sed per discretionem eruditi vivificantur et apti sunt, ut in Dei ædificio charitate compingantur.

Ædificamini. Ad offerendum bona opera, cleemosynas, preces et vos ipsos. *Per Jesum Christum*. Hoc ad omnia refertur, ædificamini, sacerdotes estis, offertis, et hoc totum, per Jesum Christum, cujus gratia omnia habetis.

VERS. 6. — *Propter quod confirmandum*, quod Dominus propter firmitatem suam jure sit lapis vocatus, etc.

VERS. 7. — *Vobis igitur credentibus est honor non credentibus*, etc., quem reprobaverunt ædificantes. Ita reprobatus ab istis sicut ab illis, et ille lapis hic, id est credentibus, est factus in caput anguli, et infidelibus factus est lapis offensionis et petra scandali.

VERS. 8. — *Et lapis offensionis*. Cum Christus sit lapis in quo sustententur et tuti quiescant boni, incredulis erit causa offensionis in præsentem non credentibus in eum et ideo cadentes sunt de vitio in vitium. Est in futuro petra scandali, quia ad illum lapidem Christum quem tanquam humilem conculcaverunt, collidentur gressus eorum, et cadent in ignem æternum qui paratus est diabolo et angelis ejus. *Offendunt verbo*. Offendit verbo qui eo quod verbum audivit ; offendit animo, dum quod audivit, non credit, cujus stultitiæ exaggerat. *Nec credunt in quo positi sunt* : per naturam ad hoc sunt facti homines, ut credant Deo et voluntati ejus obtemperent.

VERS. 9. — *Vos autem genus elec.um*. Hoc testimonium laudis quondam antiquo populo per Moysen datum Gentibus dat Apostolus, qui in Christum credunt : qui veluti lapis angularis in eam quam in

Israel salutem habuerat, gentes aluinarit. *Regale sacerdotium*. Summi sacerdotis corpori uniti, qui regnum sperare, et hostias immaculatæ conversationis Deo offerre debebant. *Acquisitionis*, in sanguine redemptionis ejus sicut erat quondam populus Israel redemptus sanguine agni de Ægypto. Unde et in sequenti versu mystice recordatur veteris historiæ, et hæc specialiter in uno populo impletam docet.

Annuntietis. (BEDA.) Sicut liberati de Ægypto, triumphale carmen Domino cantaverunt, ita nos post tenebras dissolutas, post acceptam remissionem per Christum qui nos ducit ad patriam supernæ claritatis debemus Deo rependere gratias dignas coelestibus beneficiis.

VERS. 10. — *Qui aliquando*. (Id.) Hinc probatur quod hæc epistolam scribit his qui de gentibus ad fidem venerant. Assumuntur hi versus de prophetia Osee in qua agitur de vocatione Gentium.

VERS. 11. — *Charissimi*. (Id.) Hucusque generaliter instruxit Ecclesiam, etc., usque ad libertas vitæ remissioris majora illecebrarum titillantium tollerare pericula. *Tanquam advenas*. Eo minus animum terrenis rebus supponite, quo vos patriam in cælis habere meministis. Reprobi hic habent patriam, cuius desiderii inhiant, ideo relegabuntur in perpetuum exsilium, carentes voluptatibus.

VERS. 12. — *Ex bonis operibus considerantes*. (Id.) Plerumque contingit, ut pagani qui vituperabant fidem Christianorum, postea considerantes bonam eorum conversationem, Christum laudare inciperent.

VERS. 13. — *Subiecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive regi*, etc. Et ut conversatio vestra omnibus placeat, non resistatis alicui dignitati hominum, alicui personæ, alicui principatui cui Deus vos subdi voluit, quia non est potestas nisi a Deo, et qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Et creaturam per partes exponit *dicens, sive Regi*, etc.

VERS. 14. — *Tanquam ab eo missis*. Multoties Deus aliquem malum tyrannidem exercere permittit, ut et mali confundantur; et boni magis probentur.

Ad vindictam. (BEDA.) Hoc dicit, non tamen ita quod semper fiat, sed quæ esse debeat actio ducis, simpliciter narrat, qui etiamsi bonos damnat; non minus ad laudem eorum pertinet quod agit, si patienter improbitatem ejus tolerant boni, et sapienter ejus astutiæ resistunt.

VERS. 15. — *Laudem vero bonorum. Quia sic est*. Vere pii, quidquid duces agant, laudem consequuntur: quia hoc vult Deus, qui etiam malis utitur in bonum, unde et vos utamini etiam illis in bonum, sive boni sive mali sint, *facientes obmutescere imprudentium hominum ignorantium*. Ut quoquo modo eis in bonum utamini, et per eos laudem mereamini, nec ipsi inveniant quid in vobis vituperent, dum etiam ipsos honoratis et patimini, quamvis sint imundi.

VERS. 16. — *Non quasi velamen*. (BEDA.) Non ha-

bentes libertatem vestram in velamen malitiæ, etc., usque ad unde addit: *Sed sicut serri Dei*.

VERS. 17. — *Fraternitatem diligite*. (Id.) Et inter omnia, etiam illos qui conditione temporali subiecti sunt vobis, ut fratres in Christo diligite.

VERS. 18. — *Serri subiecti*. Hucusque exhortatus est liberos ad subjectionem, nunc servis loquitur, ut et ipsi subiecti sint dominis. *Non tantum bovis*. Alia translatio: *Non tantum bonis et modestis: sed etiam difficilioribus. Dyscolis*. Id est indisciplinatis. Schola Græcæ, Latine locus, in quo ad audiendos magistros liberalium artium conveniebant, unde schola vacatio interpretatur, quia ibi vacabant studiis. Scholastici igitur sunt eruditi. Dyscoli indocti et agrestes. Ecce quomodo supra monebat subdi humanæ creaturæ propter Deum.

VERS. 19. — *Si propter conscientiam Dei*. Si propter Deum scientem bonam intentionem aliquis patiens a Domino verberatur injuste, cum ei bene serviat, et sustineat, id est leves reputet tristitias, hæc est gratia, et per hoc efficitur gratus Deo, et hoc exigit gratia fidei.

Patiens injuste. Si injuste patimini, gratiam Dei acquiritis. Nam si vos suffertis patienter pœnas illatas a dominis, vos dico peccantes nolendo obedire eis et colaphizati ab ipsis dominis, id est sæpe correcti ab illis, ut per colaphos ad obediendum inducamini, quæ gratia erit vobis inde? Nihil, propter hoc accipietis a Deo.

VERS. 21. — *In hoc enim vocati*. Multum glorificat conditionem servorum, quos beneficientes et absque culpa vapulantes a dominis crudelibus, et improbis affirmat imitatores esse Dominicæ passionis.

Quia et Christus. (BEDA.) Cum supra specialiter servos, nunc totam Ecclesiam instruit ut etiam dominis in memoriam revocet, quid pro eorum salute vel liberatione suis auctor pertulerit.

VERS. 23. — *Tradebat autem judicanti se injuste*. Illis judicantibus secundum injustam legem, utpote justus existens. Sive, tradebat Deo Patri injuste judicantes, id est eos qui eum nequissime condemnabant, et neci ejus instabant, ut supplicia sumentes erudiantur. Tangit evangelicam parabolam, ubi dicitur quod pius pastor, relictis nonaginta novem ovibus in deserto, venerit visitare unam quæ perierat.

VERS. 25. — *Et episcopum*. Vel visitatorem, quod idem est. Episcopus enim, id est superintendens, quia *oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum*. Et, *Visitavit nos oriens ex alto*.

CAPUT III.

VERS. 5. — *Quarum non sit*. Ordo verborum est iste: quarum cultus non sit capillatura, aut aurum circumdans, aut non sit cultus vestimentorum indumenti, id est, non sint festiva vestimenta quibus induantur. Sed sit vobis ornatus homo cordis interior soli Deo notus, incorruptibilitate spiritus: spiritus dico quieti ab impugnatione vitiorum et modesti, ne superbiat, qui talis spiritus, etsi hominibus non patet, tamen in conspectu Dei est dives.

VERS. 7. — *Viri.* Quasi dicat : sicut præcepi uxori-
bus, ut per sanctam conversationem suam lucrifi-
ciant maritos, et serviant illis, similiter præcipio
vobis, o viri, ut per vestram conversationem lucrifi-
ciant mulieres, et custodite eas, Nos dico cum illis,
reddendo debitum, cohabitantes. Et hoc secundum
conscientiam, non in passionibus desiderii, sed sicut
Deum intelligimus velle, scilicet ut generetis filios
in cultum unius Dei, vos dico impertientes honorem
vasculo muliebri, quasi infirmiori, et in vestibus, et
in aliis necessariis eis providentes : et si aliquando
placet illis a coitu cessare, impendite honorem, quia
infirmiores sunt. Impendite etiam tanquam cohære-
dibus gratiæ in præsentis datæ a Deo, et vitæ dandæ
in futuro, vel vitæ pro gratia dandæ.

VERS. 9. — *Non reddentes.* Non solum cessetis
reddere malum pro malo, sed etiam pro maledicto
date benedictionem.

Quia in hoc. (BEDA.) Quia prohibuerat malum pro
malo reddere, etc.; usque ad nos quoque pro
ipsorum salute (quam precabamur) coronam ac-
cepturos. *Ut benedictionem.* Dicente iudice : *Venite,
benedicti Patris mei, possidere regnum* (Matth. xxv).
Vel intelligitur benedictio, qua sancti in futura
vita benedicent Deum. Quod ergo quisque in futuro
venire desiderat, hoc in præsentis meditari et agere
satagat, conditorem et fratrem benedicat, et se
dignum fraterna benedictione reddat.

VERS. 13. — *Et quis est.* (BEDA.) Ideo debitis a
malo declinare et facere bonum, quia nemo potest
vos retrahere a bono, nec a corona, si persistere
volueritis, imò prosunt dum nocere volunt.

VERS. 14. — *Timorem autem.* In futuro eritis beati,
in præsentis autem ne timueritis timorem eorum, id
est illa quæ in eis possunt videri timenda, ut est
regis potestas, et huiusmodi.

VERS. 15. — *Dominum autem.* Sanctitatem Christi;
quam sit incomprehensibilis gloriæ, intimo cordis
affectu intuemini, et sic ipsum Christum sanctificate
in vobis, ut non a memoria, non ab amore recedat.
Qui hanc sanctitatem non considerat, deficit ad in-
sidias hostis. *Omni poscenti.* Volenti mutuo accipere
rationabiles pecunias, non negemus. Unde Paulus :
*In sapientia ambulate propter eos qui foris sunt,
scientes quomodo oporteat singulis responderi.* Foris
enim existentes, id est nondum fideles volunt ali-
quid cognoscere de spe quæ in vobis est. Qui ergo
ecclesiastico præest magisterio, doceat patientes,
obstruat resultantes.

VERS. 16. — *Sed cum modestiæ.* In ipsa doctrinæ
scientia qualitatem docendi monet observari, ut hu-
militas et vivendo et loquendo monstretur.

VERS. 17. — *Melius est.* (BEDA.) Ita debetis catum-
natores pati et confundere, etc., usque ad remove-
tur et æternæ ultioni præparatur.

VERS. 18. — *Offerret Deo.* (Id.) Quia etiam tunc si
qui ad prædicationem Domini (quam per vitam fi-
lium prætendebant) credere voluissent, ipsos offerre
Deo Patri gaudebat. Si qui autem detrahebant de

honis quasi de malefactoribus, imminente diluvio
confundebantur.

VERS. 19. — *In carcere.* (Id.) Qui habent sensum
obscuratum tenebris, merito etiam in hac vita di-
cuntur carcere inclusi, et in hoc interiori carcere
mentis operibus injustis gravantur, donec carne so-
luti in exteriores tenebras projiciantur æternæ dam-
nationis. Habent et justi hic carcerem, sed tribula-
tionum, reprobi vero vitorum.

VERS. 20. — *Quando expectabant Dei patientiam.*
Cum patientia Dei invitaret illos ad pœnitentiam,
parcens illis per centum annos quibus Noe ædificabat
arcam, per quam ostendebatur quid futurum esset
in mundo. Ipsi ergo non utebantur patientia Dei ad
pœnitentiam, sed expectabant eam quasi esset du-
ratura semper. *Noe.* Noe interpretatur requies, et
significat Christum qui dat suis fidelibus requiem
animarum.

Cum fabricaretur arca. (BEDA.) Sicut arca fabri-
cata est de lignis levigatis, sic Ecclesia de colle-
ctione fidelium animarum : et sicut pereunte mundo
pauci salvi facti sunt per aquam : sic ad compara-
tionem pereuntium parvus est electorum numerus,
quia angusta est via quæ ducit ad vitam, et pauci
sunt qui inveniunt eam.

VERS. 21. — *Quod et vos similis formæ.* Baptisma
facit salvos, baptisma dico *similis formæ*, id est per
omnia assimilatum illi arcæ, quia quidquid ibi car-
naliter, hic spiritualiter geritur.

Non carnis depositio, etc. Non dico illum baptisma
salvare, ubi tantum est *depositio sordium carnis*, id
est ubi caro tantum abluitur exterius (quod hæretici
habuerunt), sed ubi est *interrogatio puræ conscientiæ*,
id est, ubi interrogatur et exigitur a baptista bona con-
scientia baptizandi : quia tale baptisma salvat, aliud
occidit; interrogatio facta est tendens in Deum, ut
per bonam conscientiam unum efficiatur cum Deo.

VERS. 22. — *Deglutiens mortem.* (BEDA.) Quod deg-
lutimus, agimus ut in corporibus nostris assump-
tum nusquam pareat : Dominus sic mortem fun-
ditus consumpsit, ut nihil contra se valeret, et
manente specie veri corporis, abesset labes prisce
fragilitatis. Quod etiam nobis promittitur, unde ad-
dit, *ut et nos vitæ æternæ hæredes efficiemur. Sub-
jectis sibi angelis.* Semper angelos subjectos fuisse
Filio Dei non dubitamus, sed hic ideo subjectionis
meminit, ut assumptam humanitatem ita in resur-
rectione sublimatam monstraret, quod omni ange-
licæ dignitatis potentiæ præleratur. Unde, *omnia
subjecti sub pedibus ejus* (Psal. viii).

CAPUT IV.

VERS. 1. — *Quia qui passus.* (BEDA.) Qui timore
iudiciorum cœlestium carnales in mente concupi-
scentias exstinguit, jam similis Christo crucifixo,
quasi mortuus existens peccatis. Dei tantum servitio
vivit.

VERS. 4. — *Blasphemantes.* (Id.) Et si blasphemant
vos segregatos a perfidia sua, tamen in conversa-

stone vestra opera justitiæ et pietatis videntes mirantur, et fidem quodammodo venerantur.

VERS. 6. — *Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est.* (BEDA.) Tanta cura est Deo nos mortificari carne, etc., usque ad ut ratio ipsorum damnet mala in impiis.

VERS. 7. — *Omnium.* Quia dixerat in judicio judicandos vivos et mortuos, ne quis blandiretur sibi de longinquitate futuri judicii, consulte admonet, quia etsi incertus adventus est extremi discriminis, tamen certum est omnibus quod in hac vita diu subsistere nequimus.

Vigilate in orationibus. (BEDA.) Ne animus aliquid cogitet præter id solum quod precatur. Cum ad orandum stamus, omnis carnalis cogitatio absistat, intentio cordis sincera Deum non sono vocis, sed **B** sensu animi orat.

VERS. 8. — *Charitatem continuam habentes.* (Id.) Qui per charitatem proximum monet, increpat, etc., usque ad quamvis in publicum non semper ostendi, potest.

VERS. 11. — *Si quis loquitur.* Si quis habet scientiam loquendi, non sibi, sed Deo imputet: timeat ne præter voluntatem Dei, vel auctoritatem sanctorum Scripturarum, vel præter utilitatem, fratrem doceat, nec quod dicendum est, taceat.

Si quis ministrat. (BEDA.) Cum omnia bene et secundum voluntatem ejus feceritis, non vestris meritis, sed gratiæ ejus attribuat, ut alii videntes vestra bona opera, glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.

VERS. 12. — *Charissimi, nolite.* Si patimini feroreni tribulationum quæ contra rationem inferuntur ad vestram probationem et gloriam, non ideo putetis vos esse exsules a membris Christi, et nolite mirari de illatis malis, ut per illa tentet vos Deus et probet, quia antiquum et frequens est electos Dei pro æterna salute in præsentem adversa pati.

VERS. 14. — *Beati eritis, etc.* Qui patitur pro nomine Christi, beatus; non enim debetis credere quod sine remuneratione patiamini, sicut illi qui pro suis sceleribus patiuntur, et inviti puniuntur.

Spiritus ejus super vos requiescit. Quia requiescent super vos patientes, et in præsentem ex parte ad bene operandum, et in futuro perfecte ad remunerandum.

VERS. 17. — *Quoniam tempus, etc.* (BEDA.) Ideo patiendum est pro nomine Christi, etc., usque ad reprobos vero nunc ducunt in bonis suis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt (*Job. XXI*).

VERS. 18. — *Et si justus, etc.* (Id.) De Proverbiis hoc sumptum est juxta veterem editionem. In nostra quæ secundum Hebraicam veritatem, ita est: *Si justus in tertio recipit, quanto magis impius et peccator?* id est, si tanta est fragilitas moralis vitæ, ut nec justus quidem (qui in cælo coronandi sunt) hanc sine tribulationibus propter innumerabilem vitiatæ naturæ labem transeant: quanto magis hi qui cælestis gloriæ sunt exsortes, certum damnationis suæ perpetuæ exi-

A (Aug.) Quæritis causam quare justus vix in Dei judicio salvus esse possit, et quare? nisi quia Dei justitiam tantam esse certum est, ut interdum quæ videntur in hominibus nostro iudicio esse justa, iudicio Dei inveniuntur injusta, secundum illud: *Homo videt in facie, Deus autem intuetur cor* (*I Reg. XVI*).

(BEDA.) Non est laboriosum Deo liberare justum; sed ut ostendatur quod merito fuerit damnata una humana natura, non vult facile de tanto malo ipse Deus liberare: propter quod et peccata proclivis sunt et laboriosa justitia, nisi amantibus: sed charitas quæ homines amantes facit, ex Deo est.

VERS. 19. — *Commendent animas suas, etc.* Et quia incipit iudicium a domo Domini, et per multas tribulationes oportet ingredi in regnum Dei, itaque hoc restat illis passuris: ut quando patiuntur secundum quod Deus vult, id est propter justitiam, commendent animas suas Deo, nil de se præsumentes, ut et hic, secundum quod vult, purget, et in futuro beatificet, quia fidelis est bona reddendo illis quos creavit. Patiuntur dico *in benefactis*, non propter peccata.

CAPUT V

VERS. 1. — *Seniores.* Cum supra distincte monuisset liberos et servos, viros et ipsas mulieres, post interpositam communem exhortationem, sic alloquitur senes et juvenes.

VERS. 2. — *Non coacte.* Nolite prædicare Evangelium, ut de Evangelio vivere possitis, sed spontanee secundum Deum, id est tantum intuitu supernæ mercedis.

C **VERS. 5.** — *Similiter adolescentes.* (BEDA.) Postquam seniores, quomodo præessent, etc., usque ad continuo generaliter admonendo subdit:

Omnes autem invicem humilitatem insinuate, senes quidem docendo, juvenes autem subsequendo.

VERS. 6. — *Humiliamini.* (BEDA.) Quæ sit gratia quam Deus confert humilibus, etc., usque ad sequitur congrua merces exaltationis.

VERS. 8. — *Tanquam leo rugiens, etc.* Sicut rugitus leonis impedit aures, ne alium sonum excipiant, sic diabolus fidelium mentes terrendo, et illicita suggerendo, a via veritatis, ne vocem Christi audiant, avertit.

VERS. 9. — *Scientes.* (BEDA.) Tanto majorem habete fiduciam, etc., usque ad pudeat vos solos præ omnibus non posse pati.

D **VERS. 12.** — *Scripti.* Vobis, inquit, scripsi non ut imperans, sed obsecrans et contestans auctoritate Scripturarum hanc esse veram gratiam quam scribendo prædico, quia non est in alio aliquo salus, in quo oportet vos salvos fieri. Vel, obsecrans vos, ut hanc gratiam in qua statis, et qua imbuti estis, esse faciatis veram gratiam vestram et teneatis ut proficientem vobis. Qui gratiam spernit non gratiam minuit, sed hanc non suam, id est non sibi utilem reddit.

VERS. 13. — *In Babylone.* (BEDA.) Romam vocat Babylonem propter confusionem multiplicis idololatriæ, etc., usque ad pressura diaboli non potest esse immunis.